

Hva skal til for å lykkes?

Knut Røed

***Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk
forskning***

Ragnar Frisch Centre for Economic Research

www.frisch.uio.no

Målet:

Å forebygge og redusere sykefravær, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet, samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet.

- Mye godt arbeid lokalt for å fremme inkludering – *bedrifter, leger, organisasjonsliv, NAV*
- Men hva slags *rammebetingelser* fremmer godt arbeid?
 - Rom for nasjonale ”grep”? Strukturelle reformer?

Gradert sykmelding

- ”Ekspertgruppe”: Få slutt på lange *fulltids* sykmeldinger (annet enn i unntakstilfeller).
 - Bryt det mekaniske båndet mellom sykdom og inaktivitet.
- Arbeidsevne og helse måles på *kontinuerlige skalaer* – det handler ikke om ”de friske og arbeidsføre” kontra ”de syke og arbeidsuføre”.
- Vi må bort fra et arbeidsliv der du enten er *veldig inne* eller *veldig ute*.

Virker gradert sykemelding etter hensikten?

- Graderte fravær varer lengre enn ikke-graderte fravær.
 - Men er det *fordi de er graderte at de varer lenge* eller er det *fordi de varer lenge at de blir gradert*?
- Bidrar gradert sykmelding til å redusere det samlede fraværsvolumet?
 - Og motvirker det utstøtning fra arbeidslivet?

En studie av langtids sykefravær (minst 8 uker) i Norge 2001-2005

Simen Markussen, Arnstein Mykletun, Knut Røed

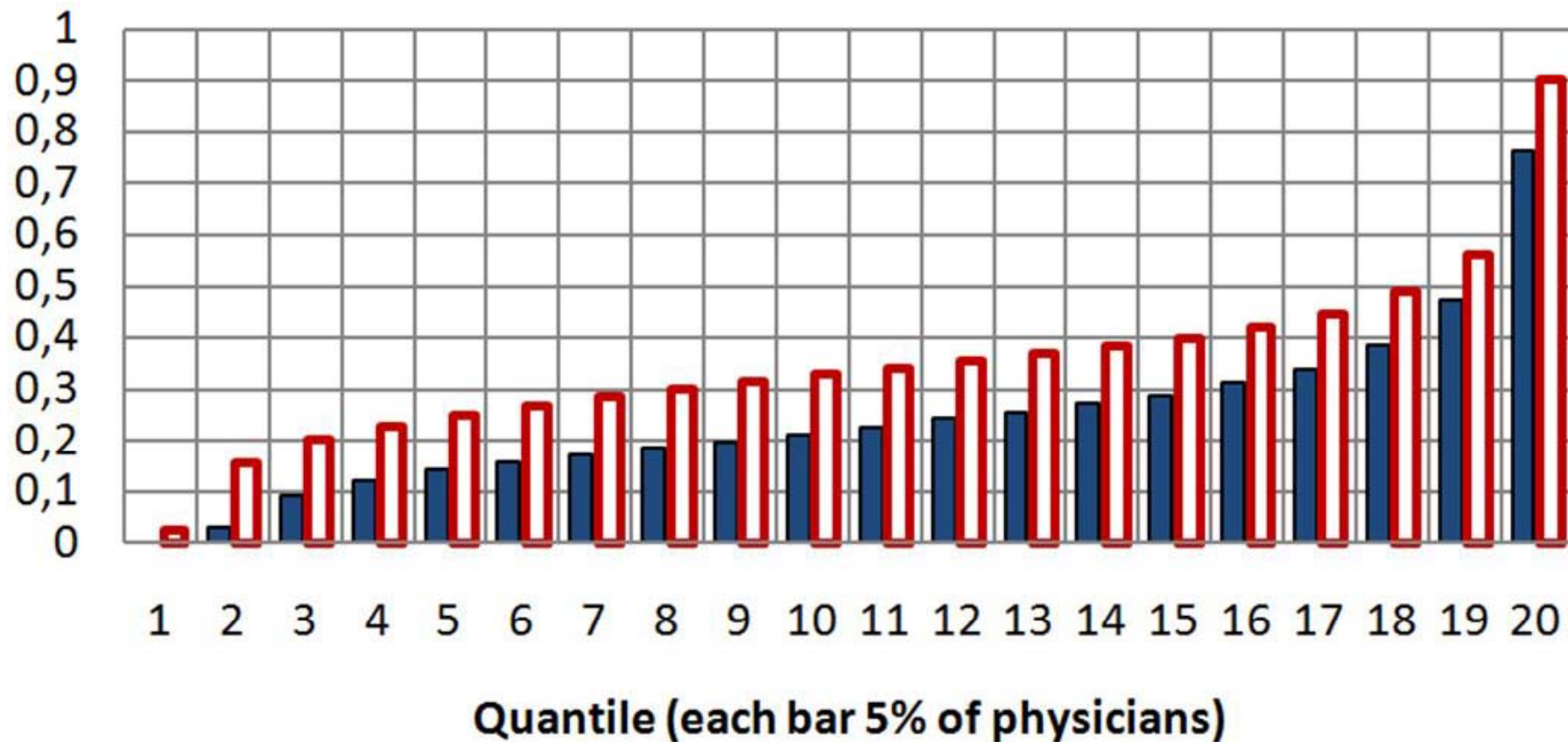
<http://ftp.iza.org/dp5343.pdf>

- For å identifisere effekten av gradering *rent empirisk* trenger vi egentlig et randomisert eksperiment, der valget av gradert eller ikke-gradert sykmelding skjer ved loddtrekning.
 - Det har vi ikke ☹️
- Men vi observerer at fastlegene har svært ulik tilbøyelighet til å gradere fravær – dette kan oppfattes som litt tilfeldig sett fra pasientenes ståsted 😊

Fastlegenes ”graderingspraksis”

100 langtids sykmeldinger per lege 2001-2005 – 29 % gradert

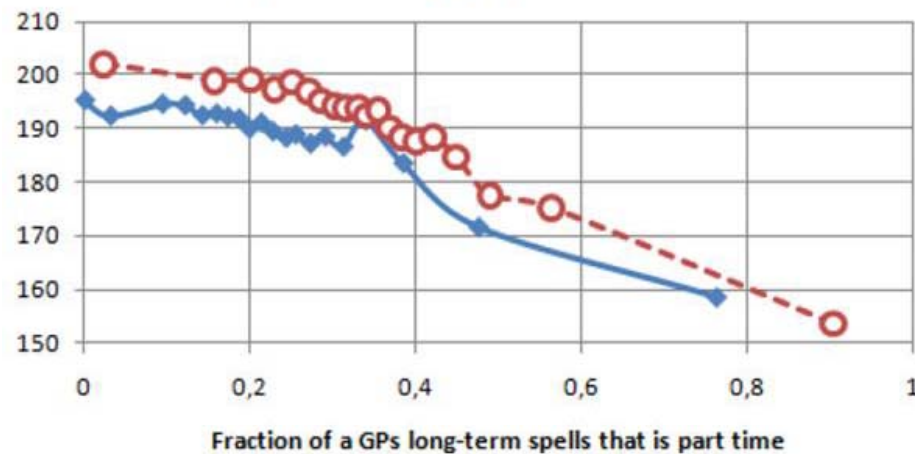
(A) Fraction graded certificates

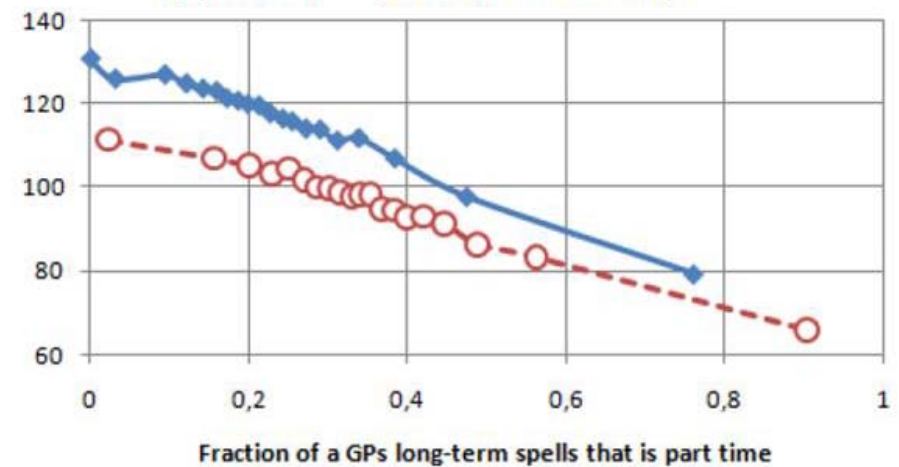
Bygget på 3.868 fastleger i Norge

Pasientenes ”skjebne” etter legens graderingspraksis

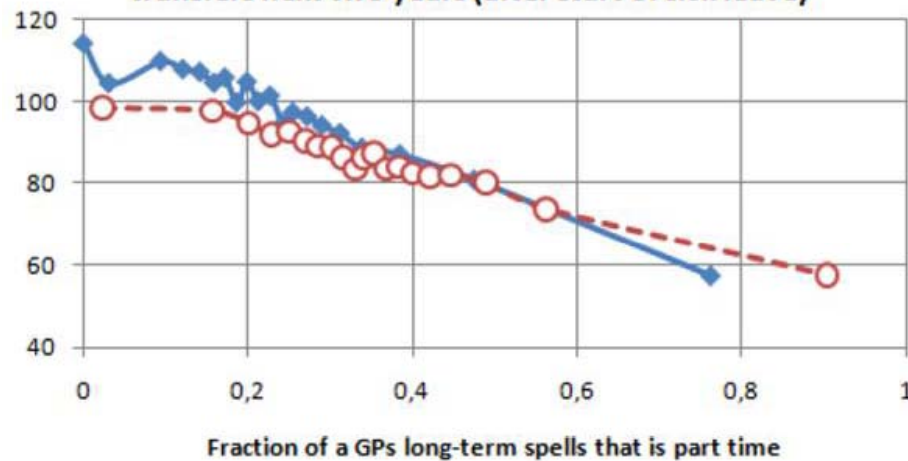
(B) Absence days (spell duration)

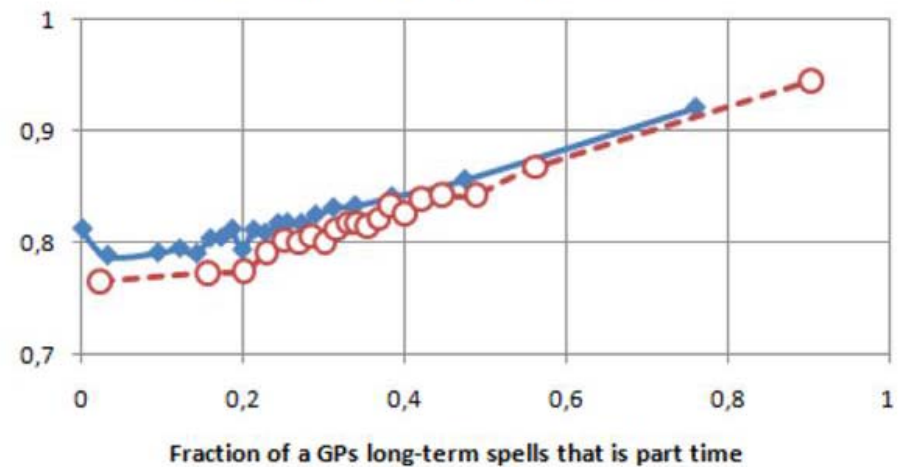
(C) Full-time-equivalent absence days

(D) Full-time-equivalent days with social security transfers next two years (after start of sick leave)

(E) Fraction employed in year $t + 2$

Anslag på årsakssammenhenger

- basert på såkalt instrumentvariabelmetode der det er legens tilbøyelighet til å gradere *andre pasienters langtids fravær* som identifiserer effektene vi er interessert i

Effekter av gradering	Menn	Kvinner
Samlet fraværslengde (dager)	-45,4 [-76,8;-14,0]	-54,1 [-88,8;-19,4]
Fravær målt i tapte dagsverk	-82,6 [-102,6;-62,6]	-81,0 [-99,2;-62,8]
Ekstra trygdebetalte tapte dagsverk innen 2 år	-90,2 [-123,9;-56,5]	-35,9 [-66,3;-5,5]
Sannsynlighet for å være sysselsatt 2 år etter	0,143 [0.047;0.239]	0,123 [0,025;0,221]

Bidrar gradering til å senke sykmeldingsterskelen?

(slik at leger som graderer mye også har friskere pasienter)

- Nei, leger som graderer ofte tenderer til å være *strengere* enn leger som graderer lite
 - de skriver ut færre langtids sykefravær enn leger som sjelden graderer (kontrollert for pasientenes kjennetegn).

Hvorfor så store effekter?

- Helse
 - Aktivitet er helsebringende
- Atferdsrisiko (moral hazard)
 - Arbeidsgivere
 - Arbeidstakere

Gradert sykmelding handler om rett og plikt til *deltagelse* med den arbeidsevnen man har?

- Gradert sykmelding uttrykker en idé om at deltakelse er både ønskelig og mulig *også når arbeidsevnen er nedsatt pga helseproblemer.*
- Det er en idé med overføringspotensial også til andre og mer varige inntektssikringsordninger – spesielt *uføretrygden.*
- I dag er omtrent 9% av befolkningen i yrkesaktiv alder klassifisert som **100%** uføre.
 - Det sier mer om vårt arbeidsliv og våre velferdsordninger enn om folkehelsen.

Sikring av inntekt *gjennom deltakelse* er bedre enn “bare” å sikre inntekt

- Grunnlovens § 110 første ledd (1954):
 - *”Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at ethvert arbejdsdygtigt Menneske kan skaffe sig Udkomme ved sit Arbeide.”*
- På tide å ta dette virkelig på alvor?